

Тімохіна А.О.,

курсант 4 курсу ННІ № 1 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: **Кісілюк Е.М.**, професор кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Евтаназія: особливості кримінально-правової кваліфікації

Одним із спірних і невирішених питань в кримінальному праві залишається проблема вбивства на прохання пацієнта (евтаназії). До сих пір кримінальне законодавство країни не містить спеціальної норми, яка б регулювала відповідальність за це діяння. В зв'язку з цим, евтаназію логічно кваліфікувати за ч.1 ст. 115, п.6 ч.2 ст. 115, ч.2 ст. 137, ч.2 ст.139 чи ч.2 ст. 140 КК України, в залежності від способу вчинення евтаназії (дія чи бездіяльність) та мотивів, які спонукають до її вчинення.

Все частіше лікарі та юристи почали приділяти увагу питанням пов'язаним з таким терміном, як «евтаназія». Цей термін вперше було введено в обіг в сімнадцятому столітті англійським філософом Френсісом Беконом (1561—1625) для визначення «хорошої, спокійної і легкої смерті без мук і страждань». Іноді таку смерть в наукових джерелах називають «доброю», «солодкою», «легкою».

Окремі аспекти евтаназії досліджувалися у працях вчених Н. М. Борисовича, Г. В. Губенко, В. К. Гришука, І. О. Железняк, Л. Коновалова, К. Б. Марисюка, Л. І. Шевцової та ін

Актуальність даної проблематики обумовлена необхідністю визначення підстав для криміналізації евтаназії та спільної розробки медиками та юристами чітких положень щодо евтаназії, які будуть враховувати численні фактори для усунення протиріч в законі і приведення законодавчих норм у відповідність з правами людини, особливо з правом на життя тяжкохворих пацієнтів, яке на сьогодні, нажаль часто порушується.

Законодавство України не дозволяє евтаназію в будь-якому вигляді і за чинним Кримінальним кодексом вона прирівнюється до простого умисного вбивства (вбивства без пом'якшуючих та без обтяжуючих покарання обставин). З цим положенням цілком можна погодитись, але розглядати дане суспільно небезпечне діяння, як простий склад вбивства, на наш погляд, не можна.

Слід зазначити, що в ряді країн нормативно-правова база містить норми, які дозволяють здійснення пасивної евтаназії. Серед них можна виділити Нідерланди, Францію, Північну територію Австралії, Бельгію, штат Орегон у США, Люксембург.

Щодо поширеності евтаназії в Україні, то на це питання важко дати чітку відповідь, навести якісь конкретні статистичні дані. Відбувся ряд конференцій, тим чи іншим чином присвячених евтаназії в Україні, проведені дослідження Українським центром економічних та політичних досліджень ім. О.Разумкова щодо використання евтаназії в Україні, та вони не дають конкретних чітких даних, окрім того, що в Україні застосовують евтаназію за замовчуванням в залежності від матеріальної винагороди зацікавлених осіб.

Наприклад, з приводу евтаназії в Україні 24 листопада 2012 року пройшла прес-конференція «Евтаназія: в той час, як в Європі точаться суперечки, в Україні застосовують за замовчуванням». На цій конференції обговорювалися проблеми, пов'язані з евтаназією в Україні. Зокрема, говорилося про стан медицини в Україні, про державне фінансування лікарень, про мізерну зарплату медперсоналу. Не дивлячись на високий рівень медичних технологій, більшості хворим недоступні дорогі медикаменти, операції, тривале стаціонарне лікування, тому вони покидають лікарні та припиняють лікування, помираючи вдома, іноді в страшних муках, бо не мають змоги купити навіть безболіючі препарати.

Санкція ч. 1 ст. 115 КК за умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині передбачає позбавлення волі на строк від семи до п'ятнадцяти років. Отже, суд, призначаючи покарання за вбивство, вчинене шляхом евтаназії, не може виходити за ці, встановлені законом, межі. Звичайно, в залежності від обставин справи, евтаназія може бути врахована к пом'якшуюча обставина. Однак, у ч. 1 ст.66 КК це не закріплено, і вчинення вбивства з мотивів жалю до потерпілого чи на його прохання не відноситься до категорії пом'якшуючих обставин, зазначених саме в законі. Хоча, законодавець вказує, що перелік обставин, які можуть пом'якшувати покарання, не є

Розрізняють евтаназію активну і пасивну. При активній евтаназії смерть невиліковно хворій особі заподіюється з метою припинення її страждань лікарем, родичем, іншою особою шляхом введення цій особі лікарських засобів у надмірній дозі або інших засобів, або вчинення інших дій, що призводить до настання смерті такої особи.

Пасивна евтаназія зводиться до припинення лікарем, родичем, іншою особою надання медичної допомоги невиліковно хворому з метою припинення його страждань, що призводить до настання смерті такої особи.

При активній евтаназії у виді «вбивства з милосердя» дії винного є умисними, а тому за наявності всіх інших ознак складу злочину вчинене належить кваліфікувати за ч. 1 ст. 115 КК України, а за умови, що наявні кваліфікуючі обставини, – за ч. 2 ст. 115 КК України.

Якщо мова йде про «самогубство, що асистується медичним працівником (іншим суб'єктом), та самогубство без участі медичного працівника (іншого суб'єкта) як видів евтаназії, то, коли ці особи надають хворому необхідні засоби, підстав для кримінальної відповідальності медичного працівника (інших суб'єктів) немає. У таких випадках медичний працівник (інша особа) є пособником самогубства, яке не є злочином згідно з чинним кримінальним законодавством. Якщо говорити про «пасивну евтаназію», то в юридичній літературі висловлена думка про можливість кваліфікації бездіяльності винного у таких випадках, як ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані (ст. 136 КК України) та ненадання допомоги хворому медичним працівником (ст. 139 КК України).

Отже, розвиток суспільних відносин в Україні, пов'язаних з із застосуванням евтаназії, та проблематичність кваліфікації діяння, обумовлюють необхідність врегулювання цих відносин кримінальним законодавством України та введення нової кримінально-правової норми, що буде регулювати відносини в

сфері застосування евтаназії і що буде містити усі ознаки складу злочину та передбачати кримінальну відповідальність за проведення евтаназії в Україні.

Список використаних джерел

1. Шевцова Л. І. Питання про евтаназію: «за» та «проти» [Електронний ресурс] / Л. І. Шевцова. – Вісник Запорізького національного університету. – 2009. – № 2. – С. 150–153. – Режим доступу: <http://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-2-2009/23.pdf>.
2. Грищук В. К. Евтаназія в теорії і практиці зарубіжних держав і в Україні / В. К. Грищук, К. Б. Марисюк // Митна справа. – 2002. – № 6. – С. 75–83.
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я : закон України від 19 листоп. 1992 р. № 2801-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
4. Кримінальний кодекс України. – Харків : Одіссей, 2016. – 57 с.
5. Чухно К.Є. Проблеми кримінально-правової кваліфікації евтаназії. - Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми кримінального права та кримінології у світлі реформування кримінальної юстиції».- 2016.- С.185-186